

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

5.1 Γεωργία

5.1.1 Γεωργική γή και βασικές καλλιέργειες

Η έκταση που καταλαμβάνει η γεωργική γη παρουσιάζει αυξομειώσεις από έτος σε έτος, οι οποίες εξηγούνται κυρίως λόγω αγρανάπαυσης. Το έτος 1995 η γεωργική γη της Περιφέρειας Α.Μ-Θ ανήλθε σε 4.118 χιλ.στρέμ. και σε ποσοστό 29.1% της συνολικής έκτασης. Ο επόμενος πίνακας περιλαμβάνει γενικά συγκριτικά στοιχεία ως προς το σύνολο χώρας και την Περιφέρεια Θεσσαλίας, τη μόνη συγκρίσιμη από τις υπόλοιπες ελληνικές περιφέρειες.

Πίνακας 5.1 : Γεωργική γη και αρδευθείσες καλλιέργειες 1995

Περιοχή	Συνολική έκταση	Γεωργική γη		Αρδευθείσες καλλιέργειες	
	χιλ.στρ.	χιλ.στρ.	%	χιλ.στρ.	%
1	2	3	4=3/2	5	6=5/3
ΧΩΡΑ*	131.957	39.618	30,0	13.284	33,5
ΘΕΣΣΑΛΙΑ*	14.037	5.007	35,7	2.681	53,5
ΘΕΣ./ΧΩΡΑ	10,6	12,6		20,2	
Α.Μ-Θ/ΧΩΡΑ	10,7	10,4		12,2	
Α.Μ-Θ	14.157	4.118	29,1	1.622	39,4

Πίνακας 5.2 : Ενδοπεριφερειακή κατανομή

1.Ν.Δράμας	3.468	570	16,4	217	38,0
2.Ν.Καβάλας	2.111	506	23,9	250	49,4
3.Ν.Ξάνθης	1.793	483	26,9	263	54,4
4.Ν.Ροδόπης	2.543	870	34,2	340	39,0
5.Ν.Εβρου	4.242	1.689	39,8	552	32,7

Πηγές: ΕΣΥΕ

Με βάση τα στοιχεία της τελευταίας στήλης παρατηρούνται τα εξής:

- Οι αρδευθείσες καλλιέργειες που δίνουν και το υψηλότερο γεωργικό εισόδημα είναι πολύ πιο εκτεταμένες στη Θεσσαλία (κυρίως από γεωτρήσεις), όπου καλύπτουν 53,5% της γεωργικής γης και ακολουθεί σε απόσταση η Περιφέρεια Α.Μ-Θ, με αντίστοιχο ποσοστό 39,4%, ενώ στο σύνολο χώρας η αναλογία είναι ακόμα μικρότερη, 33,5%.
- Από τους 5 νομούς της Περιφέρειας Α.Μ-Θ, μόνον ο νομός Ξάνθης (επίσης από γεωτρήσεις) υπερκαλύπτει το ποσοστό της Θεσσαλίας και ακολουθεί ο νομός Καβάλας, όπου υπάρχουν εκτεταμένα αρδευτικά δίκτυα.
- Το μικρότερο ποσοστό αρδευόμενων καλλιεργειών εμφανίζεται στο νομό Εβρου, τον πλουσιότερο σε υδατικούς πόρους (και αρδευτικά δίκτυα), γεγονός που θα πρέπει να οφείλεται κυρίως στην αρνητική εξέλιξη του πληθυσμού, εφόσον οι αρδευόμενες καλλιέργειες απαιτούν αυξημένη απασχόληση.

Τα συγκριτικά στοιχεία του παρακάτω πίνακα δίνουν μια πληρέστερη και συγκριτική εικόνα της κατανομής των εκτάσεων στο χώρο της περιφέρειας.

Πίνακας 5.3 : Ποσοστιαία κατανομή εκτάσεων 1995 κατά Νομό

Έκταση	Α.Μ-Θ	Δράμας	Καβάλας	Ξάνθης	Ροδόπης	Εβρου
Συνολική	100,0	24,5	14,9	12,6	18,0	30,0
Γεωργική γη	100,0	13,8	12,3	11,7	21,2	41,0
Αрд.καλ/γειες	100,0	13,4	15,4	16,2	21,0	34,0

Παρατηρούνται τα εξής:

- Περισσότερο γεωργικοί είναι οι νομοί Εβρου και Ροδόπης, με ποσοστά συμμετοχής στη γεωργική γη της περιφέρειας (41% και 21%), πολύ μεγαλύτερα από τα αντίστοιχα στη συνολική έκταση (30% και 18%). Αυτός ο συσχετισμός αντιστρέφεται στον (ορεινό) και λιγότερο γεωργικό νομό Δράμας, όπου η συμμετοχή στη γεωργική γη είναι πολύ μικρότερη (14%) από ότι στη συνολική έκταση (24%). Ανάλογη, αλλά μικρότερη διαφορά παρουσιάζει ο νομός Καβάλας (12% και 15%) και σχεδόν ασήμαντη ο νομός Ξάνθης (12% και 12,6%).
- Με βάση την κατανομή της γεωργικής γης, οι εκτάσεις με τις αρδευθείσες καλλιέργειες είναι αναλογικά μεγαλύτερες στο νομό Ξάνθης και ακολουθεί ο νομός Καβάλας. Στους νομούς Δράμας και Ροδόπης τα ποσοστά είναι περίπου ίδια, ενώ υστερεί κατά πολύ ο νομός Εβρου, ο οποίος κατέχει το 41% της συνολικής γεωργικής γης και η συμμετοχή του στις αρδευθείσες καλλιέργειες είναι μόνον 34%.

Οι **βασικές καλλιέργειες** της Περιφέρειας είναι όλες ετήσιες, με κύρια παραδοσιακή καλλιέργεια το σιτάρι (σκληρό και μαλακό) που κάλυπτε το 1991 το 42% της γεωργικής γης. Οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις στην Κοινή Αγροτική Πολιτική της Ε.Ε (ΚΑΠ) επηρέασαν τη διάρθρωση των καλλιεργειών σε όλη τη χώρα.

Με βάση την ενδοπεριφερειακή κατανομή των εκτάσεων έτους 1995, οι 10 βασικές καλλιέργειες καλύπτουν ποσοστό 81% περίπου της συνολικής γεωργικής γης. Οι πέντε πρώτες καλλιέργειες είναι το σιτάρι (μαλακό και σκληρό 32%), το βαμβάκι (21%) με μεγαλύτερη παρουσία στο νομό Ροδόπης, το καλαμπόκι (11%) και ο Ηλίανθος (5%), ο οποίος καλλιεργείται σχεδόν αποκλειστικά στο νομό Έβρου και σε πανελλήνια κλίμακα.

Στον επόμενο πίνακα φαίνονται οι μεταβολές που προέκυψαν μεταξύ 1991 και 1995 με αναφορά στις 10 βασικές καλλιέργειες της Περιφέρειας Α.Μ-Θ και τα ποσοστά συμμετοχής τους στις αντίστοιχες συνολικές εκτάσεις της χώρας, από τα οποία προκύπτει και η εξειδίκευση της περιφέρειας στη γεωργία.

Πίνακας 5.4 : Εξέλιξη βασικών καλλιεργειών Περιφέρειας Α.Μ-Θ, 1991 & 1995

Βασικές καλλιέργειες	Εκτάσεις 1991		Εκτάσεις 1995			Μεταβολή 91-95%
	στρέμ	%ΧΩΡΑΣ	στρέμ.	%ΧΩΡΑΣ	% Α.Μ-Θ	
1	2	3	4	5	6	7=4/2
Γεωργική γη Α.Μ-Θ	4.156.607	10,4	4.144.194	10,4	100,0	-0,3
1.Σιτάρι μαλακό	607.870	19,8	437.828	16,3	10,5	-28,0
2.Σιτάρι σκληρό	1.144.365	16,4	906.036	15,3	21,9	-20,8
3. Καλαμπόκι	785.682	34,1	444.251	25,7	10,7	-43,4
4.Κριθάρι	195.523	11,4	158.022	9,4	3,8	-19,2
5. Καπνός	120.569	14,7	114.553	17,6	2,8	-5,0
6. Βαμβάκι	215.875	9,0	864.332	19,6	20,8	+ 300,4
7.Ζαχαρότευτλα	147.958	35,6	147.209	36,7	3,5	-0,5
8. Τομάτα βιομ/κή	25.577	9,7	25.815	11,6	0,6	+ 0,9
9. Πατάτες	60.109	11,6	61.830	12,2	1,5	+ 2,8
10.Ηλίανθος	175.953	82,7	194.049	85,2	4,7	+ 10,3
Αθροισμα 1-10	3.479.481		3.353.925		80,8	-3,6

Οι σημαντικότερες μεταβολές που παρατηρήθηκαν μεταξύ 1991-95 είναι οι εξής :

- Τετραπλασιάστηκε η έκταση του βαμβακιού, ως αποτέλεσμα της ενισχυτικής πολιτικής που εφαρμόστηκε την περίοδο αυτή στο βαμβάκι. Σε απόλυτο μέγεθος προηγείται ο νομός Ροδόπης που παρουσίαζε εξειδίκευση στην καλλιέργεια βαμβακιού από το 1991 και εξαπλώθηκε το 1995 από 18% σε 46% της γεωργικής του γης. Σε ποσοστιαίες αναλογίες, η μεγαλύτερη στρεμματική αύξηση σημειώθηκε στους νομούς Έβρου (1.022%), Δράμας (572%), και Ξάνθης (550%), η οποία το 1995 αναλογεί στο 13,1%, 21,1% και 20,8% της αντίστοιχης γεωργικής γης κατά νομό.
- Αντίθετα την πενταετία 1991-95, παρατηρήθηκε μείωση στις εκτάσεις του καλαμποκιού (κατά 43%), του μαλακού σιταριού (κατά 28%), του σκληρού σιταριού (κατά 21%) και του κριθαριού (κατά 21,2%), λόγω της αναθεώρησης της ΚΑΠ το 1992 που υποχρέωσε να μειωθούν τόσο οι παραγόμενες ποσότητες σιτηρών όσο και η τιμή τους, με στόχο την ελάττωση των πλεονασμάτων της Κοινότητας. Τη μεγαλύτερη μείωση εκτάσεων σ' αυτές τις καλλιέργειες παρουσίασε ο νομός Ροδόπης, σε όφελος του βαμβακιού.
- Από τα βιομηχανικά φυτά που καλλιεργούνται στην Περιφέρεια, εκτός από το Βαμβάκι, μικρή αύξηση εκτάσεων παρουσίασε ο Ηλιάνθος (10%), ελάχιστη η βιομηχανική Τομάτα (1%) και μικρή μείωση εκτάσεων ο Καπνός (-5%), με ακόμα μικρότερη τα Ζαχαρότευτλα (-0,5%).
- Αύξηση εκτάσεων κατά 3% περίπου παρουσίασε και η καλλιέργεια της πατάτας, που κατείχε το 1995, το 12,2% της καλλιεργούμενης έκτασης με πατάτα στη χώρα. Η μεγαλύτερη στρεμματική αύξηση παρατηρήθηκε στο νομό Ξάνθης (47,5%).

Σχετικά με το βαθμό εκμηχάνισης της Γεωργίας, τα διαθέσιμα στοιχεία αναφέρονται στον αριθμό των γεωργικών ελκυστήρων, με τελευταίο έτος καταγραφής το 1994.

Από τη συγκριτική αναλογία «στρέμ./γεωργ.ελκυστήρα του επόμενου πίνακα (στήλη 4) φαίνεται ότι η Αν.Μακεδονία-Θράκη βρίσκεται πάνω από το μέσο όρο χώρας και υστερεί έναντι της Θεσσαλίας.

Πίνακας 5.5 : Γεωργική γη & Γεωργικοί ελκυστήρες 1994

	Γεωργική γη στρέμ.*	Γεωργικοί ελκυστήρες*	Στρέμ. ανά Γεωργ.ελκ.
1	2	3	4=2/3
ΧΩΡΑ	39,773.778	358.780	111
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	4.994.012	36.268	138
Α.Μ-Θ	4.177.753	34.850	120
Ν.Δράμας	569.975	5.542	103
Ν. Καβάλας	556.853	5.888	95
Ν. Ξάνθης	485.463	3.681	132
Ν.Ροδόπης	872.154	7.858	111
Ν.Εβρου	1.693.308	11.881	142

5.1.2 Παραγωγή βασικών καλλιεργειών

Η παραγωγή των βασικών καλλιεργειών της περιφέρειας μεταξύ 1991 και 1995, δεν είναι πάντοτε ανάλογη της αντίστοιχης μεταβολής των εκτάσεων κατά καλλιέργεια, γεγονός που θα πρέπει να οφείλεται στην αύξηση της στρεμματικής απόδοσης. Στον επόμενο πίνακα φαίνεται η εξέλιξη της παραγωγής για 5 γεωργικά προϊόντα, τα οποία είναι βασικά για την περιφέρεια και τη χώρα και υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία.

Πίνακας 5.6 : Παραγωγή βασικών καλλιεργειών Α.Μ-Θ 1991 & 1995

Βασικές καλλιέργειες	Παραγωγή 1991		Παραγωγή 1995		Μεταβολή 91-95%
	τόνοι	% χώρας	τόνοι	% χώρας	
Καπνός	13.285	8,3	14.259	10,8	+ 7,3
Βαμβάκι	46.741	7,7	199.030	15,7	+ 352,8
Σίτος	568.216	18,2	364.573	16,0	-35,8
Πατάτες	165.215	15,2	152.074	12,8	-7,9
Τομάτες	164.276	7,8	170.629	9,5	+ 3.9

Από την παραπάνω εξέλιξη της παραγωγής 1991-95 παρατηρούνται τα εξής:

- Η παραγωγή Καπνού αυξήθηκε κατά 7%, ενώ παρατηρήθηκε μείωση των εκτάσεων (- 5%).
- Η παραγωγή Βαμβακιού αυξήθηκε σε απόλυτο μέγεθος πάνω από 4 φορές και σε ποσοστό μεγαλύτερο (353%) από τη χρονικά αντίστοιχη αύξηση της έκτασης που διατέθηκε (300%).
- Η παραγωγή σίτου μειώθηκε σε ποσοστό μεγαλύτερο (- 35,8%) από την αντίστοιχη μείωση της έκτασης που καλλιεργήθηκε (-23,3%), γεγονός που σημαίνει ότι τα περισσότερα παραγωγικά χωράφια διατέθηκαν για την καλλιέργεια του βαμβακιού.
- Η συμμετοχή της περιφέρειας στην εγχώρια παραγωγή διπλασιάστηκε στο βαμβάκι (από 7,7% σε 15,7%), και παρουσίασε μικρές αυξομειώσεις στα υπόλοιπα προϊόντα.

5.1.3 Οικονομικά αποτελέσματα

Εκτιμούνται τα οικονομικά αποτελέσματα, η Ακαθάριστη πρόσοδος και το Γεωργικό εισόδημα, που προήλθαν από τη φυτική παραγωγή έτους 1995, σε επίπεδο περιφέρειας και νομών.

- Η Ακαθάριστη Πρόσοδος είναι το γινόμενο της παραγόμενης ποσότητας ανά γεωργικό προϊόν και της αντίστοιχης τιμής πώλησης από τον παραγωγό κατά το χρόνο της συγκομιδής.
- Το Γεωργικό Εισόδημα αντιπροσωπεύει την αμοιβή των συντελεστών παραγωγής (έδαφος, εργασία και κεφάλαιο) και υπολογίζεται με εφαρμογή του τύπου: Γεωργικό εισόδημα = Ενοίκιο εδάφους + Αμοιβή εργασίας + Τόκοι κεφαλαίων + Κέρδος.

Η συνολική Ακαθάριστη πρόσοδος υπολογίστηκε σε 161.975 εκ. δραχμές και το Γεωργικό εισόδημα σε 94.266 εκ. δραχμές, όπως φαίνεται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 5.7 : Γεωργική γη, Ακαθάριστη πρόσοδος και Γεωργικό εισόδημα 1995

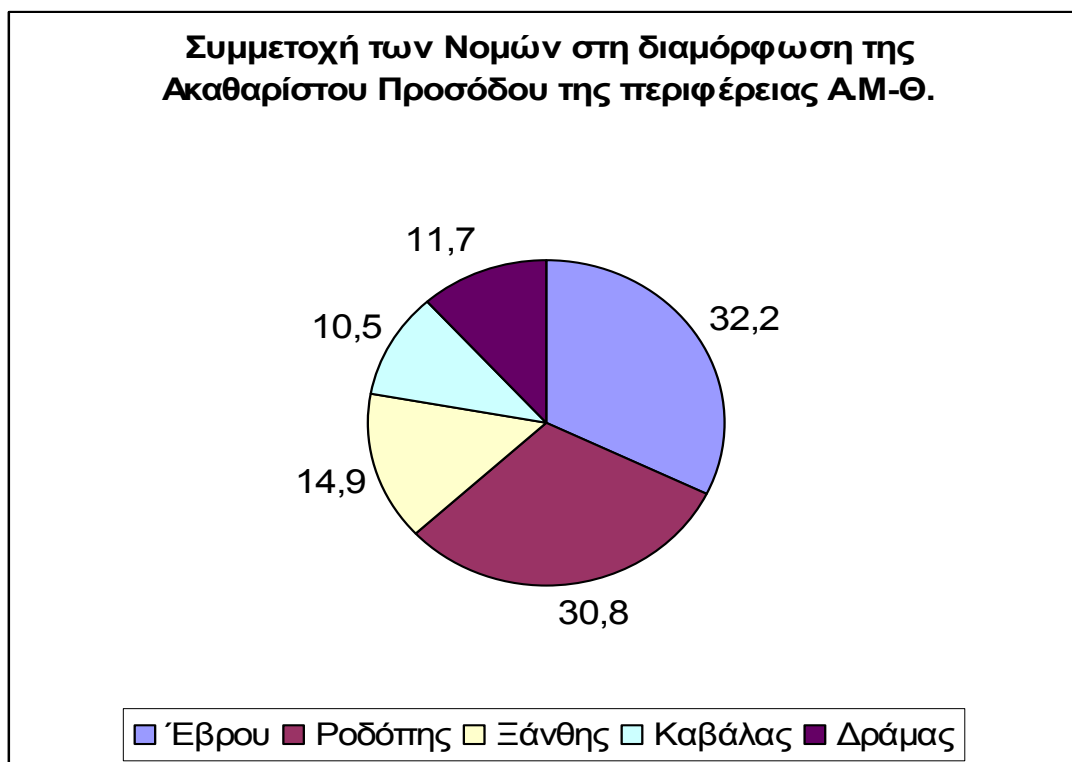
Νομός	Γεωργική γη στρέμ.	Ποσά σε εκ.δραχμές		Δραχμές ανά στρέμμα	
		Ακαθάριστη πρόσοδος	Γεωργικό εισόδημα	Ακαθ. πρόσοδος	Γεωργικό εισόδημα
1	2	3	4	5=3/2	6=4/2
Α.Μ-Θ	4.136.475	161,975	94.266	39,160	22.790
Ν.Δράμας	589.700	18.876	10.975	33.130	19.260
Ν. Καβάλας	505.663	16.929	9.926	33.500	19.630
Ν.Ξάνθης	482.936	24.084	13.942	49.870	28.870
Ν.Ροδόπης	868.951	49.935	27.967	57.500	32.200
Ν.Εβρου	1.689.225	52.151	31.456	30.870	18.700

Οι προαναφερθείσες 10 βασικές καλλιέργειες συνέβαλαν στην Ακαθάριστη Πρόσοδο κατά 96,5% και κυρίως 4 καλλιέργειες, το Βαμβάκι, ο Καπνός το Καλαμπόκι και τα Ζαχαρότευτλα που συμμετείχαν με ποσοστά 36,5%, 15,6%, 14% και 8,6% αντίστοιχα (άθροισμα 75%). Η συμμετοχή των νομών συγκρίνεται με την αντίστοιχη ενδοπεριφερειακή κατανομή της γεωργικής γης.

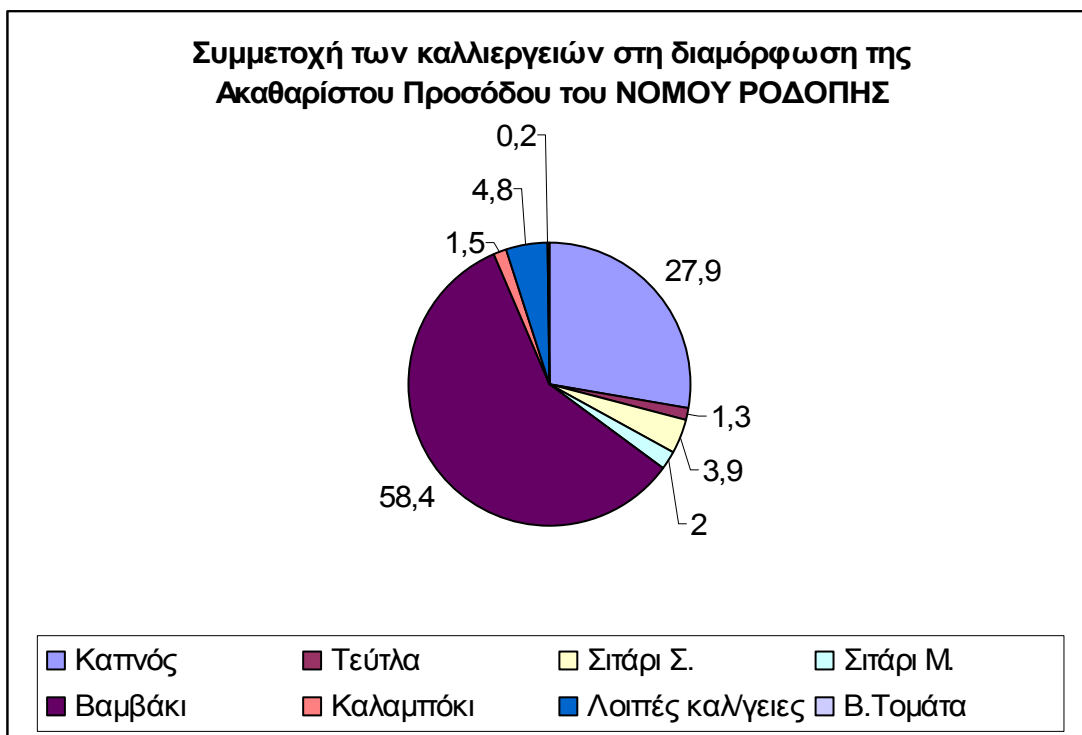
Πίνακας 5.8 : Συμμετοχή νομών στα οικονομικά αποτελέσματα

Περιοχή	Γεωργική γή	Ακαθ.πρός.	Γεωργ.εισόδ
Α.Μ-Θ	100,0	100,0	100,0
Ν.Δράμας	13,8	11,6	11,6
Ν. Καβάλας	12,3	10,5	10,5
Ν.Ξάνθης	11,7	14,9	14,8
Ν.Ροδόπης	21,2	30,8	29,7
Ν.Εβρου	41,0	32,2	33,4

Η τρίτη στήλη του παραπάνω πίνακα απεικονίζεται στο επόμενο διάγραμμα και ακολουθεί το διάγραμμα με τη διάρθρωση της Ακαθάριστης Προσόδου στον νομό Ροδόπης.

Σχημα 5.1

Σχημα 5.2

5.2 Κτηνοτροφία

Η εικόνα της Κτηνοτροφίας παρουσιάζεται με βάση τον αριθμό των εκτρεφόμενων ζώων για τα έτη 1991 και 1993 και την παραγωγή κτηνοτροφικών προϊόντων για τα ίδια έτη και επιπλέον το 1995, σε επίπεδο περιφέρειας (επόμενοι πίνακες), συνόλου χώρας και νομών.

Πίνακας 5.9 : Αριθμός εκτρεφόμενων ζώων στην Περιφέρεια Α.Μ-Θ

Κατηγορία Ζώων	1991		1993		Μεταβολή 91-93%
	Κεφαλές	% χώρας	Κεφαλές	% χώρας	
Βοοειδή	106.791	17,8	92.041	16,0	-13,8
Χοίροι	53.663	5,5	76.912	7,7	+ 43,3
Πρόβατα	580.451	6,8	570.094	6,7	-1,8
Αίγες	491.372	9,2	506.346	9,3	+ 3,0

Στην Ζετία 1991-93 μειώθηκε ο αριθμός των εκτρεφόμενων βοοειδών κα: προβάτων κατά 13,8% και 1,8% αντίστοιχα, ενώ αυξήθηκε κατά 3% και 43,3% ο αριθμός αιγών και χοίρων αντίστοιχα, ενώ μεγαλύτερος αριθμός βοοειδών εκτρέφεται στους νομούς Ροδόπης, Ξάνθης και Δράμας.

Η αιγοπροβατοτροφία εντοπίζεται κυρίως στους νομούς Ροδόπης, Έβρου, όπου εκτρέφονταν 326.044 και 230.753 αιγοπρόβατα αντίστοιχα το 1993.

Η χοιροτροφία αντιπροσώπευε το 6,6% της χοιροτροφίας της χώρας, ενώ ο μεγαλύτερος αριθμός εκτρεφόμενων χοίρων συγκεντρώνεται στο νομό Ξάνθης.

Τα κυριότερα κτηνοτροφικά προϊόντα είναι το κρέας, το γάλα και το μαλακό τυρί.

Πίνακας 5.10 : Παραγωγή κτηνοτροφικών προϊόντων στην Περιφέρεια Α.Μ-Θ

Κτηνοτροφικά προϊόντα	1991		1993		1995	
	τόνοι	% χώρας	τόνοι	% χώρας	τόνοι	% χώρας
Κρέας	34.159	7,07	34.962	7,44	31.350	6,72
Γάλα	140.480	8,12	139.701	7,72	139.858	7,42
Τυρί (μαλακό)	8.071	7,06	9.050	8,18	11.552	9,50
Τυρί (σκληρό)	655	1,82	686	1,7	532	1,40

Η παραγωγή κρέατος παρουσίασε μικρή αύξηση μεταξύ 1991-93 (2,4%) και μειώθηκε το 1995 σε μεγαλύτερο ποσοστό (-8,2%) φτάνοντας να αναλογεί στο 6,7% της εγχώριας παραγωγής κρέατος, ενώ η υψηλότερη παραγωγή κρέατος στην Περιφέρεια πραγματοποιήθηκε στο νομό Έβρου. Κατά την περίοδο 1991-95, η παραγωγή γάλακτος παρέμεινε περίπου η ίδια, ενώ αυξήθηκε η παραγωγή μαλακού τυριού (43%), κυρίως στο νομό Ροδόπης.

Γενικά, παρατηρείται ότι η περιφέρεια Α.Μ-Θ έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στη Γεωργία. Με βάση τα συνολικά μεγέθη χώρας, η συμμετοχή στην εγχώρια παραγωγή κτηνοτροφικών προϊόντων είναι πολύ μικρότερη από την αντίστοιχη των βασικών γεωργικών προϊόντων.

5.3 Γενικά στοιχεία Νομού Ροδόπης

Διάρθρωση Φυτικής παραγωγής

Η γεωργική γη του νομού ανέρχεται σε 870.000 στρέμματα τα οποία αξιοποιούνται κατά το 87% από τις καλλιέργειες του βαμβακιού, σιταριών, καλαμποκιού, καπνού, ηλίανθου, τεύτλων και βιομηχανικής τομάτας. Κατά την περίοδο 1991-1995 καταγράφηκαν σημαντικές μεταβολές στη διάρθρωση αυτών των καλλιεργειών που οφείλονται κατά κύριο λόγο στα μέτρα της ΚΑΠ.

Οι εκτάσεις του βαμβακιού αυξήθηκαν κατά 151%, κυρίως σε βάρος του κριθαριού, των σιταριών και του καλαμποκιού, οι εκτάσεις των οποίων μειώθηκαν κατά 50%,68% και 22% αντίστοιχα. Μείωση στις εκτάσεις που κατείχαν παρουσίασαν και οι καλλιέργειες του ηλίανθου και της βιομηχανικής τομάτας σε ποσοστά 35% και 45% αντίστοιχα.

Όγκος Φυτικής παραγωγής

Έτσι, παρατηρήθηκε μείωση κατά 36,6% του όγκου παραγωγής του σιταριού και αύξηση κατά 80% και 13% αντίστοιχα των αποδόσεων των καλλιεργειών του βαμβακιού και της πατάτας. Οι καλλιέργειες του καπνού και της τομάτας μη μεταβάλλοντας ουσιαστικά την παραγωγή τους τα έτη αυτά κατείχαν το 4,5% και 2,5% αντίστοιχα της συνολικής παραγωγής τους στην χώρα.

Οικονομικά αποτελέσματα

Το ύψος της Ακαθάριστου Προσόδου στο νομό Ροδόπης για το 1995 υπολογίζεται σε 49.934.994.780 δραχμές που αναλογεί σε 57.500 δραχμές ανά στρέμμα. Ποσοστό 96% της Ακαθάριστης Προσόδου κατά 96% προήλθε από τις δύο κύριες καλλιέργειες του νομού, το βαμβάκι (58%) και ο καπνός (28%). Το Γεωργικό Εισόδημα υπολογίζεται το 1995 σε 27.966.931.610 δραχμές που προερχόταν κυρίως από το βαμβάκι και τον καπνό. Η αναγωγή του ανά μονάδα εδάφους έδωσε 32.200 δραχμές ανά στρέμμα.

Κτηνοτροφία

Στο νομό Ροδόπης την τριετία 1991-93, αύξηση παρουσίασε ο αριθμός τόσο των εκτρεφόμενων βοοειδών όσο και των προβάτων, των αιγών και των χοίρων κατά 16,2%, 6,4%, 11% και 166% αντίστοιχα. Η βοοτροφία του νομού αλύπτει το 4,2% της συνολικής βοοτροφίας της χώρας, ενώ η αιγοπροβατοτροφία το 2,3% της αιγοπροβατοτροφίας της χώρας. Η παραγωγή κτηνοτροφικών προϊόντων την ίδια περίοδο δεν ακολουθεί την αύξηση του αριθμού των εκτρεφόμενων ζώων, αφού η παραγωγή κρέατος μειώθηκε κατά 16%, παραγωγή γάλακτος κατά 1,7% και η παραγωγή μαλακού και σκληρού τυριού κατά 0,7% και 82% αντίστοιχα.

5.4 Παραγωγικά δάση και δασικές εκτάσεις

Τα παραγωγικά Δάση της Περιφέρειας Α.Μ-Θ καλύπτουν ποσοστό 37,7% της συνολικής έκτασης και οι λοιπές Δασικές εκτάσεις, θαμνότοποι και βοσκότοποι, ποσοστά 15,0% και 8,0% αντίστοιχα. Συνολικά, αυτές οι χρήσεις γης που αφορούν τη Δασοπονία και τη Λιβαδοπονία ανέρχονται σε 8.601.235 στρέμ. (60,75%). Στον επόμενο πίνακα φαίνεται η κατανομή των εκτάσεων ανά νομό.

Πίνακας 5.11 : Δάση, Δασικές εκτάσεις (θαμνότοποι) και βοσκότοποι

Περιοχή	Σύνολο εκτάσεων		Κατανομή εκτάσεων, χιλ.στρέμ.		
	χιλ.στρέμ	%	Δάση	Θαμνότοποι	Βοσκότοποι
1	2=4+5+6	3	4	5	6
Α.Μ-Θ	8.601	100	5.335	2134	1132
Ν. Δράμας	2.657	30,9	1.733	512	412
Ν. Καβάλας	1.312	15,2	413	802	97
Ν. Ξάνθης	1.131	13,2	741	170	220
Ν. Ροδόπης	1.387	16,1	846	333	208
Ν. Εβρου	2.114	24,6	1.602	317	195

Πηγή: Γεν. Γραμ. Δασων και Φ.Π

Παρατηρείται ότι η μεγαλύτερη έκταση Δασών (1.733.034 στρ, ποσοστό 32,48%) και Βοσκοτόπων (412.464 στρ. ποσοστό 36,43%), εντοπίζεται στο γεωγραφικό χώρο του νομού Δράμας, ο οποίος είναι και ο περισσότερο δασωμένος νομός της χώρας. Στις εκτάσεις Θαμνοτόπων-Δασικών εκτάσεων προηγείται ο Ν. Καβάλας (801.594στρ,ποσοστό 37,56%).

Οι δασικές εκτάσεις της περιφέρειας παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία δενδρώδους και θαμνώδους βλάστησης. Από τις κορυφές των βουνών και μέχρι τα παράλια του ηπειρωτικού χώρου και των νησιών Θάσου και Σαμοθράκης εμφανίζονται έξι (6) δασικές φυτοκοινωνίες (υποζώνες) που περιγράφουν τη βλάστηση της περιοχής.

- Η υποζώνη των ψυχρόβιων κωνοφόρων (*Vaccinnio-piceion*) περιλαμβάνει τα Δάση της Δασικής Πεύκης και της Ερυθρελάτης, ενώ εμφανίζεται και σαν πρόδρομο είδος και η Σημύδα. Τα Δάση Ερυθρελάτης εντοπίζονται στην περιοχή Καραντερέ Ν. Δράμας και αυτή η παρουσία είναι η μοναδική στον Ελλαδικό Χώρο.
- Τα δάση της Οξιάς (*Fagion moesiaca*) δεν εμφανίζονται σε μια συνεχή υποζώνη αλλά κατά νησίδες με Β, ΒΑ και ΒΔ εκθέσεις.Οι περιοχές αυτές καλύπτονται, είτε από αμιγή δάση οξιάς, είτε από μικτά δάση Οξιάς - Ελάτης και Οξιάς - Δασικής Πεύκης.
- Η υποζώνη (*Quercion confertae*) της παραμεσογειακής ζώνης βλάστησης καλύπτει τη μεγαλύτερη έκταση της περιφέρειας και αποτελείται κατά βάση από αμιγή δρυοδάση καθώς και από μικτά δάση δρυός με άλλα πλατύφυλλα είδη όπως Καστανιά, Φλαμουριά, Σφενδάμι κλπ.
- Νοτιότερα αναπτύσσεται η υποζώνη (*Ostrya carpinion*), όπου η υπάρχουσα βλάστηση οφείλεται κατά βάση σε ανθρωπογενείς επιδράσεις (βόσκηση, πυρκαγιές) με

αντιπροσωπευτικότερα είδη το πουρνάρι, το γαύρο, το σχίνο, το φράξο, τον κότινο και τη σορβιά.

- Η υποζώνη (*Quercion ilicis*) της ευμεσογειακής ζώνης βλάστησης παρουσιάζεται σε ολόκληρη την παραλιακή περιοχή και κυρίαρχα δασοπονικά είδη είναι η χαλέπιος και η τραχεία πεύκη καθώς και τα αείφυλλα είδη θάμνων (πουρνάρι, σπάρτο, ρέικι, κουμαριά, φιλυρέα κλπ).

- Τέλος η υποζώνη (*Oleo-ceratonion*) αναπτύσσεται στους πιο θερμούς σταθμούς, στα νησιά Θάσο και Σαμοθράκη, με αντιπροσωπευτικά είδη την τραχεία πεύκη και τον σχίνο.

Εκτός από τους τύπους αυτούς της βλάστησης σε ολόκληρη την έκταση της περιφέρειας η βλάστηση που περιγράφηκε αλλάζει εντελώς κατά μήκος των ρεμάτων και τα είδη που παρατηρούνται συνήθως είναι το Πλατάνι, το Σκλήθρο, η Καρυδιά, το Σφενδάμι και η Ιτιά.

5.4.1 Παραγωγικά δάση

Τα δασοπονικά είδη που συνθέτουν τα παραγωγικά δάση της περιφέρειας είναι η Ελάτη, η Χαλέπιος, η Μαύρη και η Δασική Πεύκη, η Οξιά, η Καστανιά, η Δρυς, ο Πλάτανος, η Ερυθρελάτη και η Σημύδα.

Πίνακας 5.12 : Δασοπονικά είδη και καλυπτόμενες εκτάσεις

α/α	Δασοπονικό είδος	στρέμ	% I α/α		Δασοπονικό είδος	στρέμ	<v /o
01	Ελάτη	2.898	0,02	29	Πεύκη Χ.-Πεύκη Μ.	7.319	0,06
02	Χαλέπιος Πεύκη	408.686	2,89	30	Δρυς-Οξιά	95.116	0,67
03	Μαύρη Πεύκη	108.072	0,76	31	Δρυς-Σημύδα	1.815	0,01
04	Δασική Πεύκη	92.119	0,65	32	Σημύδα-Δρυς	316	0,00
05	Οξιά	510.617	3,61	33	Πλάτανος-Δρυς	5.042	0,04
06	Καστανιά	7.213	0,05	34	Δρυς-Πλάτανος	5.958	0,04
07	Δρυς Φυλλοβόλος	2.908.939	20,55	35	Οξιά- Σημύδα	15.318	0,11
08	Πλάτανος	121.211	0,86	36	Σημύδα-Οξιά	130	0,00
09	Λοιπά φυλλοβόλα	2.231	0,02	37	Κάστα νι ά-Οξιά	1.438	0,01
10	Ερυθρελάτη	1 9.606	0,14	38	Καστανιά-Δρυς	4.698	0,03
11	Ελάτη-Οξιά	50	0,00	39	Οξιά-Πλάτανος	712	0.01
12	Πεύκη Μαύρη-Δρυς	9.223	0,07	40	Πλάτανος-Οξιά	291	0,00

13	Πεύκη Δασική- Δρυς	2.472	0,02	41	Δρυς-Δασική Πεύκη	18.317	0,13
14	Πεύκη Χαλέπιος-Δρυς	100.950	0,71	42	Δασική Πεύκη- Σημύδα	4.473	0,03
15	Οξιά-Δρυς	118.951	0,84	43	Δρυς-Μαύρη Πεύκη	14,821	0,10
16	Οξιά-Καστανιά	18.629	0,13	44	Δασική Πεύκη-Οξιά	16,000	0,11
17	Δρυς-Καστανιά	8.558	0,06	45	Οξιά-Ερυθρελάτη	10,841	0,08
18	Πεύκη Μαύρη-Πεύκη Δασική	13.729	0,10	46	Μαύρη Πεύκη-Οξιά	8.283	0,06
19	Πεύκη Μαύρη-Πεύκη Χαλέπιος	5.594	0,04	47	Οξιά-Ελάτη	557	0,00
20	Οξιά- Πεύκη Μαύρη	6.589	0,05	48	Δρυς-Ελάτη	253	0,00
21	Οξιά-Πεύκη Δασική	34.608	0,24	49	Δρυς-Χαλέπιος Πεύκη	60.763	0,43
22	Ερυθρελάτη-Οξιά	3.370	0,02	50	Δασική Πεύκη- Ερυθρελάτη	17.775	0,13
23	Ερυθρελάτη-Πεύκη Δασική	29,253	0,21	51	Φυλλ. Θάμνοι-Δρυς	62.668	0,44
24	Σημύδα	23.807	0,17	52	Δρυς-Φυλλ. θάμνοι	362.324	2,56
25	Σημύδα -Δασική Πεύκη	21.245	0,15	53	Φυλλ. θάμνοι-Μ. Πεύκη	852	0,01
26	Πεύκη Δασική-Πεύκη Μαύρη	4.909	0,03	54	Μ. Πεύκη-Φυλλ. θάμνοι	4.257	0,03
27	Πεύκη Μαύρη-Ελάτη	45	0,00	55	Φυλλ. Θάμνοι-Οξιά	10.459	0,07
28	Πεύκη-Μαύρη Λευκόδερμη-Πεύκη	1178	0,01	56	Οξιά-Φυλλ. θάμνοι	18.900	0,13
Σύνολο εκτάσεων						5,334.948	100,00

Πηγή: Γ.Γ. Δασών και Φυσικών Πόρων

Παρατηρείται ότι, το επικρατέστερο δασοπονικό είδος είναι οι φυλλοβολές Δρυς σε ποσοστό 20,55% και ακολουθούν σε απόσταση η Οξιά (3,61%) και η Χαλέπιος Πεύκη (2,89%).

Από αξιολόγηση επιμέρους στοιχείων της χαρτογράφησης δασών ως προς την παραγωγικότητα ανά δασοπονικό είδος, διαπιστώθηκε ότι τα περισσότερα παραγωγικά Δάση, είναι αυτά της Ερυθρελάτης, με το 77,98% αυτών να διαθέτει ξυλοαπόθεμα >300κ.μ./Ha και της Οξιάς, με το 49,74% να διαθέτει ξυλοαπόθεμα από 100-

300κ.μ./Ha. Η παραγωγή ξύλου στην Περιφέρεια Α.Μ-Θ κυμαίνεται στο 21% περίπου της συνολικής εγχώριας παραγωγής.

Πίνακας 5.13 : Παραγωγή ξύλου 1993-1995, σε τόνους

Έτος	ΧΩΡΑ	Α.Μ-Θ	Α.Μ-Θ/ΧΩΡΑ
1993	1.881.000	393.339	20,9%
1994	2.101.000	395,902	18,8%
1995	1.856.000	433.599	23,4%

Πηγή: Γεν.Γραμ.Δασών και Φ.Π - Δ/νση Διαχείρισης Δασών-

Λαμβάνοντας υπόψη την κατανομή των δασοπονικών ειδών κατά κλάση συγκόμωσης και κατά κλάση όγκου διαπιστώνεται ότι υπάρχουν δυνατότητες σημαντικής αύξησης της παραγωγής ξύλου στην Περιφέρεια. Σημειώνεται σχετικά ότι, ενώ το 54,20% των δασών έχει συγκόμωση 70-100%, το 75,49% αυτών, έχει κλάση όγκου από 1-100κ.μ./Ha.

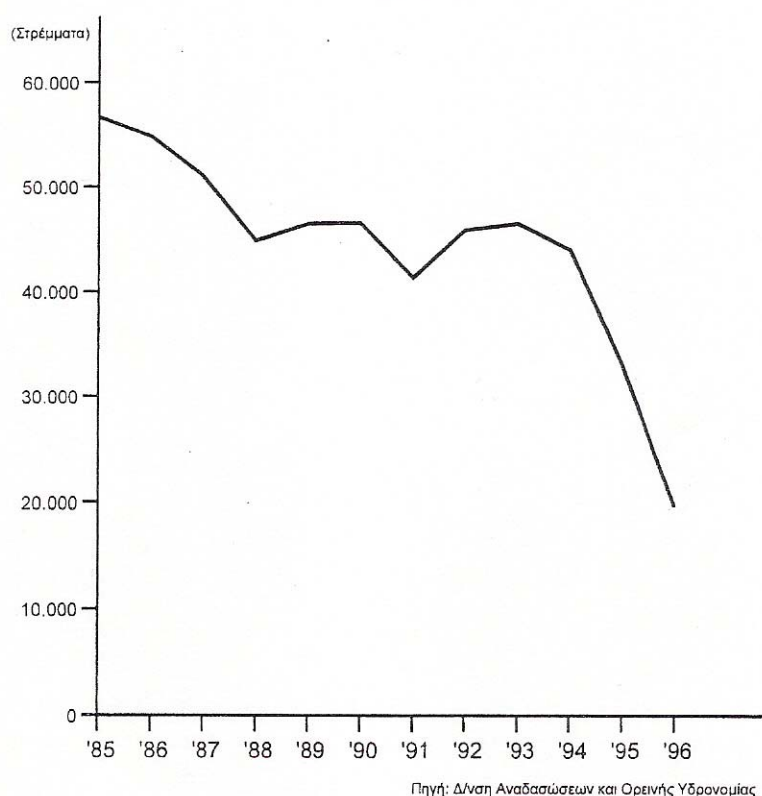
Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα δάση της Περιφέρειας, παρόλο που παρουσιάζουν υψηλό ποσοστό κάλυψης (συγκόμωση), δεν είναι παραγωγικά σε ικανοποιητικό βαθμό, γεγονός που οφείλεται στην υποβάθμιση των παραγωγικών διαδικασιών διαχείρισης και ανάπτυξης του φυσικού περιβάλλοντος, τόσο από την έλλειψη οικονομικών πόρων όσο και από την κακή εφαρμογή του συστήματος διαχείρισης, που σήμερα πλέον δυσλειτουργεί σοβαρά.

Επίσης, με την ανεπαρκή διαχείριση των δασικών πόρων, περιορίζονται συνεχώς και οι αναδασώσεις, ενώ είναι αναγκαίες για την δημιουργία νέων δασικών εκτάσεων, αλλά και για την αποκατάσταση όσων έχουν καταστραφεί από διάφορες αιτίες.

Από στοιχεία που αφορούν τον ευρύτερο Ελλαδικό χώρο (Σχ. 1) και κατ'επέκταση και την Περιφέρεια Α.Μ-Θ, προκύπτει ότι από το 1985 έως σήμερα η συνολική επιφάνεια των εκτάσεων που αναδασώθηκαν έχει μειωθεί στο 35% δηλ. κατά 36.983 στρ.

ΑΝΑΔΑΣΩΘΕΙΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1985 - 1996

Σχημα 5.3

5.4.2 Βοσκότοποι-Βοσκόμενες δασικές εκτάσεις

Στις βοσκόμενες δασικές εκτάσεις εντάσσονται οι δασικές εκτάσεις (θαμνότοποι) και οι βοσκότοποι.

Η συνολική έκταση που καταλαμβάνουν ανέρχεται σε 3.266.286 στρέμ, δηλ. το 23,07% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας. Οι βοσκόμενες δασικές εκτάσεις διακρίνονται σε:

- α) εγκαταλειμμένους αγρούς,
- β) ποολίβαδα,
- γ) θαμνολίβαδα αειφύλλων,
- δ) θαμνολίβαδα φυλλοβόλων και
- ε) μερικώς δασοσκεπείς εκτάσεις.

Μεγάλο τμήμα των εκτάσεων αυτών βρίσκεται σε παραγωγικά εδάφη, πράγμα που υποδηλώνει δυνατότητες ποιοτικής βελτίωσης, αλλά δεν τηρούνται οι κανόνες διαχείρισης για τη σωστή εκμετάλλευση, με αποτέλεσμα να παρατηρείται υποβάθμιση τους. Ο κυριότερος λόγος υποβάθμισης είναι η υπερβόσκηση, φαινόμενο ιδιαίτερα έντονο γύρω από κατοικημένες περιοχές. Παράλληλα η ακαταλληλότητα του είδους

των ζώων που χρησιμοποιούνται, η εποχή βόσκησης ή η ένταση της βόσκησης, διαφοροποιούν τη σύνθεση της βλάστησης των λιβαδικών εκτάσεων, με αποτέλεσμα να αυξάνονται τα ανεπιθύμητα είδη και να μειώνεται η παραγωγικότητά τους.

Στο ίδιο αποτέλεσμα υποβάθμισης καταλήγουν και οι εκτάσεις που υποβόσκονται!. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα υποαλπικά ποολίβαδα στην περιοχή των συνόρων με τη Βουλγαρία στους νομούς Δράμας και Ξάνθης, όπου τα ζώα είναι ολιγάριθμα και βόσκουν μόνο τα πιο ευγευστα φυτά, με αποτέλεσμα τα σκληρά αγρωστώδη να κυριαρχούν.

Επίσης στα θαμνολίβαδα, που υποβόσκονται, οι θάμνοι μεγαλώνουν σε ύψος και με μεγάλη πυκνότητα, εκτοπίζοντας έτσι τα επιθυμητά λιβαδικά φυτά. Για να βελτιωθούν οι βοσκόμενες αυτές εκτάσεις, πρέπει να γίνουν οι κατάλληλες επεμβάσεις, που ανάλογα με τις συνθήκες, συνίστανται στην εφαρμογή της κανονικής χρήσης τους, στην καταπολέμηση των ανεπιθύμητων ειδών, στην σπορά βελτιωμένων λιβαδικών ειδών καθώς και στις λιπάνσεις των εδαφών.

Παράλληλα για να εξασφαλιστούν οι καλύτερες δυνατές συνθήκες διαβίωσης και διατροφής των βοσκόντων ζώων, απαιτείται η βελτίωση των συνθηκών ύδρευσης (ποτίστρες) καθώς και του εξοπλισμού των λιβαδιών (κατασκευή δρόμων προσπέλασης, περιφράξεων κ.α).

Αρμόδιος φορέας για την διαχείριση των λιβαδιών, είναι η Δασική Υπηρεσία, η οποία για να ασκήσει το έργο της αποτελεσματικά, πρέπει να συνεργάζεται και να καθοδηγεί τους κτηνοτρόφους στις απαραίτητες ενέργειες, κατάσταση όμως, που δεν συμβαίνει συχνά, λόγω των δυσκολιών που παρουσιάζει.

5.4.3 Δασική διαχείριση

Η υπάρχουσα κατάσταση δεν είναι ικανοποιητική. Οι αναγκαίες διαχειριστικές μελέτες συντάσσονται με βάση συγκεκριμένο πλαίσιο προδιαγραφών, που όμως δεν είναι προσαρμοσμένο στις σύγχρονες απαιτήσεις για πολλαπλή και ολοκληρωμένη διαχείριση των Δασών.

Επίσης διαπιστώνεται ότι οι Δασικές Υπηρεσίες αδυνατούν να αντεπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους, κυρίως λόγω έλλειψης προσωπικού.

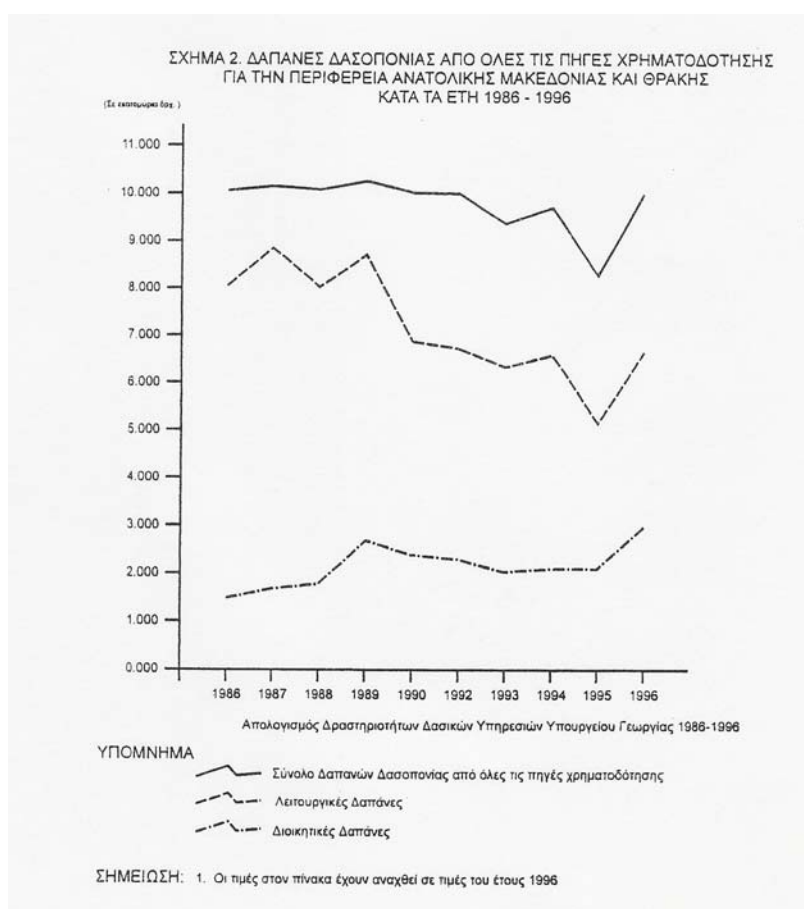
Αντί άλλης λύσης, εκδόθηκε το Π.Δ/γμα 126/86, με το οποίο παραχωρήθηκε η εκμετάλλευση, συντήρηση και βελτίωση των Δασών, που ανήκουν στο Δημόσιο και στα νομικά πρόσωπα του δημοσίου τομέα, στους Δασικούς Συνεταιρισμούς. Σήμερα, υπάρχουν στην Περιφέρεια 91 Δασικοί Συνεταιρισμοί: Δράμα (50), Καβάλα (7), Ξάνθη (4), Ροδόπη (2), Έβρος (28).

Η εφαρμογή του παραπάνω Π.Δ/τος προκάλεσε αναστάτωση στην όλη παραγωγική διαδικασία της δασοπονίας και είχε τις ακόλουθες συνέπειες:

1. Οι υπερβάσεις των καρτώσεων έδωσαν στους δασεργάτες δυνατότητες ευκαιριακού πλουτισμού.
2. Τα υπερκέρδη των δασ. συνεταιρισμών δεν συνέβαλλαν στην ανάπτυξη της ορεινής οικονομίας.
3. Παρατηρήθηκε πλήρης κατάρρευση των παραγωγικότερων δασικών οικοσυστημάτων της χώρας.
4. Η κοινωνική πίεση που ασκούν οι Δασικοί. Συνεταιρισμοί σε συνδυασμό με την υποβάθμιση των παραγωγικών διαδικασιών διαχείρισης και ανάπτυξης του φυσικού περιβάλλοντος από τη δασ. Υπηρεσία, οδηγούν στην παράλυση των δασοπονικών δραστηριοτήτων.

5.4.4 Χρηματοδοτήσεις

Στα πλαίσια της δασικής διαχείρισης, οι ενέργειες που χρηματοδοτούνται, αφορούν την σύνταξη μελετών (Κτηματολόγιο, Δασικές έρευνες, ταξινόμηση γαιών κ.α), την εκτέλεση έργων (Πρωτογενής δασική παραγωγή, Δασική Οδοποιία, Αναδάσώσεις κ.α) και τέλος τις ρυθμίσεις διοικητικής και λειτουργικής μορφής. Οι δαπάνες Δασοπονίας γι' αυτές τις δραστηριότητες καλύπτονται από πιστώσεις κοινοτικών προγραμμάτων, του Κ.Τ.Γ.Κ. και Δασών και από τον Τακτικό Προϋπολογισμό.

Σχημα 5.4

Το γεγονός αυτό συνεπάγεται τη μείωση των δαπανών για τις υπόλοιπες δραστηριότητες (έργα-μελέτες) με τελικό αποτέλεσμα να ελαχιστοποιούνται οι δυνατότητες πληρέστερης διαχείρισης και βελτίωσης των Δασών.

Πηγές χρηματοδότησης έργων δασικής ανάπτυξης είναι τα ολοκληρωμένα κοινοτικά προγράμματα, αρχικά το ΜΟΠ 1986-94 και στη συνέχεια το 1ο ΚΠΣ 1989-93 και το 2^ο ΚΠΣ 1994-99, όπως και τα προγράμματα εφαρμογής ειδικών κανονισμών της Ε.Ε.

1. Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα

Οι επιλέξιμες δράσεις του ΜΟΠ Μακεδονίας-Θράκης αναφέρονταν στα εξής: Αναδασώσεις, Βελτίωση υποβαθμισμένων δασών, Διευθέτηση χειμάρρων, Προστασία δασών και Δασική οδοποιία. Σύμφωνα με την τελική Έκθεση η χρηματοδότηση Δασικών έργων στην Περιφέρεια Α.Μ-Θ ανήλθε σε 740 εκ.δρχ. περίπου και σε ποσοστό 2.2% του συνολικού προγράμματος.

2. Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης

Με βάση τη διάρθρωση των ΚΠΣ σε δύο σκέλη Εθνικό και Περιφερειακό, η ανάπτυξη των Δασών χρηματοδοτείται από δύο αντίστοιχα προγράμματα:

- Το Λειτουργικό Πρόγραμμα Δασών (ΛΠΔ) αρμοδιότητας του Υττ.Γεωργίας και
- Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ - Μέτρο 2.3. Δασικά Μέτρα), αρμοδιότητας της Γ.Γ. Περιφέρειας.

Τα χρηματοδοτούμενα δασικά μέτρα καλύπτουν το σύνολο των αναγκών και είναι κοινά και στα δύο επιμέρους προγράμματα.

ΚΠΣ - Χρηματοδοτούμενα Δασικά Μέτρα

Αναδασώσεις και φυτώρια

Κατασκευή και συντήρηση δασικών δρόμων

Ορεινή οικονομία

Εθνικοί Δρυμοί - Αισθητικά δάση

Προστασία δασών από πυρκαγιές

Ανάπτυξη θηραματοπονίας/Ιχθυοπονίας

Δασικοί Βοσκότοποι

Βελτίωση υποβαθμισμένων δασών

Χαρτογράφηση/Κτηματολόγιο/Απογραφή

Εφόδια/Εξοπλισμός

Μελέτες - Έρευνες

Ανάπτυξη μη δημόσιας δασοπονίας

Το μεγαλύτερο ύψος χρηματοδότησης δασικών μέτρων, 14 δισ.δρχ. προέρχεται από το τρέχον ΚΠΣ. Σύμφωνα με τα στοιχεία του επόμενου πίνακα, στην 4ετία 1994-97 απορροφήθηκε ποσοστό 62% των δεσμεύσεων, με μεγαλύτερο ποσοστό (85%) από το ΠΕΠ και πολύ μικρότερο (47,1%) από το εθνικό Λειτουργικό Πρόγραμμα.

Πίνακας 5.14 : ΚΠΣ 1994-99 - Χρηματοδότηση Δασικών Μέτρων Α.Μ-Θ

Ποσά σε εκ,δρχ.	ΚΠΣ 1994-99	Κατανομή	
		ΛΠΔ*	ΠΕΠ**
Σύνολο δεσμεύσεων	13.950	8,450	5.500
Πληρωμές 1994-97	8.668	3.982	4.686
Υπόλοιπο 1998-99	5.282	4.468	814

Πηγές: * Υπ.Γεωργίας και Π.Δ.Ε, ** Γ.Γ.Περιφέρειας

Η εφαρμογή των προγραμμάτων σε επίπεδο νομών φαίνεται στον επόμενο πίνακα. Παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης διατίθεται στο Ν.Δράμας, ο οποίος έχει και το μεγαλύτερο δασικό αντικείμενο, αλλά δεν είναι επαρκής. Το ετήσιο πρόγραμμα έργων της αρμόδιας Δ/νσης Δασών Δράμας ανέρχεται στα 1.500 εκ.δρχ, ενώ οι διαθέσιμες πιστώσεις είναι της τάξεως των 600-650 εκ.δρχ, και δεν καλύπτουν ούτε το 50% των αναγκών.

Πίνακας 5.15 : Πληρωμές 1994-97 κατά νομό

Νομός	Σύνολο		Κατανομή, εκ.δρχ.	
	εκ.δρχ.	%	ΛΠΔ	ΠΕΠ
Δράμας	2.451	29,7	887	1.564
Καβάλας	1.500	18,2	721	779
Ξάνθης	1.002	12,1	484	518
Ροδόπης	1.673	20,2	1.077	596
Εβρου	1.633	19,8	813	820
Α. Μ -Θ	3.259	100,0	3.982	4.277

Πηγή: Γεν. Γραμματεία Δασών & Φυσ. Περιβάλλοντος

3. Καν. ΕΟΚ/2157/92

Αφορά την προστασία των δασών από την ατμοσφαιρική ρύπανση. Η σχετική έρευνα πραγματοποιήθηκε από τα αρμόδια Εργαστήρια του ΕΘΙΑΓΕ και του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

4. Καν. ΕΟΚ/3529/86 όπως τροποποιήθηκε με καν. ΕΟΚ/2158/92

Ο κανονισμός αναφερόταν σε έργα Προστασίας Δασών, Βελτίωσης υποβαθμισμένων δασών, Δασικής οδοποιίας και σε Δασική ενημέρωση. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Γεν. Γραμματείας Δασών για τα έτη 1992-1997, από την περιφέρεια Α.Μ-Θ απορροφήθηκαν 1.475 εκ. δρχ.

5. Καν. ΕΟΚ/867/90

Το πρόγραμμα αναφέρεται σε προμήθειες μέσω υλοτομικών εργασιών (αλυσοπρίονα, ζώα μεταφοράς, φορτωτές κ.α) καθώς και σε έργα υποδομής (κορμοπλατείες, αποθήκες υλικών κ.α.) Σύμφωνα με στοιχεία της Γεν. Γραμματείας Δασών, τα ποσά που δαπανήθηκαν στο σύνολο της χώρας ήταν 1.900 εκ. δρχ. στη 2ετία 1994-95 και 6.600 εκ. δρχ. στη 2ετία 1996-97.

6. Καν. ΕΟΚ/2080/92

Στα πλαίσια του προγράμματος αυτού χρηματοδοτούνται έργα αναδασώσεων γεωργικών εκτάσεων και έργα βελτίωσης δασωδών εκτάσεων

7. LIFE/1973/92/ΕΟΚ

Τομέας χρηματοδότησης για την περιφέρεια ήταν τα δάση της Ροδόπης και συγκεκριμένα τα Δασαρχεία Δράμας, Νευροκοπίου, Ξάνθης και Σταυρουπόλεως για την υλοποίηση του προγράμματος ΑΡΚΤΟΣ που αφορά την προστασία της αρκούδας.

5.5 Λοιποί κλάδοι

Στους λοιπούς κλάδους του πρωτογενή τομέα περιλαμβάνονται παραδοσιακές και νέες δραστηριότητες τοπικού χαρακτήρα, με οικονομικό ενδιαφέρον και δυνατότητες ανάπτυξης. Η παρούσα καταγραφή αναφέρεται σε τρεις ειδικούς κλάδους, Αλιεία, Υδατοκαλλιέργειες και Σηροτροφία, για τους οποίους συγκεντρώθηκαν στοιχεία κατά την επιτόπια έρευνα. Ένας ακόμα αξιόλογος, αλλά φθίνων κλάδος είναι και η Μελισσοκομία.

5.5.1 Αλιεία

Τα παραδοσιακά κύρια κέντρα αλιείας είναι η Καβάλα και η Αλεξανδρούπολη, στα οποία εντάσσονται σήμερα και οι αλιευτικές δραστηριότητες των νησιών Θάσου και Σαμοθράκης, αντίστοιχα. Αυτά τα κέντρα διαθέτουν λιμενικό χώρο για τα αλιευτικά σκάφη και Ιχθυόσκαλα για τη διακίνηση των αλιευμάτων. Τα επαγγελματικά αλιευτικά σκάφη είναι Μέσης και Παράκτιας Αλιείας και δραστηριοποιούνται μέσω Αλιευτικών Συνεταιρισμών ή Συλλόγων. Αλιευτικές δραστηριότητες υπάρχουν και στην περιοχή της Λίμνης Βιστονίδας (Λαγός και Φανάρι). Τα περισσότερα αλιευτικά καταφύγια (βλ. κεφ.3.6.3) εξυπηρετούν τουριστικούς σκοπούς και την ερασιτεχνική αλιεία, στο πλαίσιο του σύγχρονου τρόπου ζωής.

Στην Καβάλα υπάρχουν 36 αλιευτικά σκάφη Μέσης Αλιείας, Γρι-Γρί και Ανεμότρατες και 512 μικρά αλιευτικά σκάφη Παράκτιας Αλιείας. Σύμφωνα με τον επόμενο πίνακα, από την Ιχθυόσκαλα Καβάλας διακινήθηκαν 6.105 τόνοι αλιευμάτων κάθε κατηγορίας συνολικής αξίας 2.604 εκ.δρχ. και μέση γενική τιμή 426 δρχ/κιλό.

Πίνακας 5.16 : Καβάλα - Διακίνηση αλιευμάτων έτους 1997

Κατηγορία ιχθύων	Βάρος σε κιλά	Αξία σε δρχ.
Ιχθύες ελληνικών θαλασσών	5.510.641	2.057848.182
Κεφαλόποδα	315.565	300.762.929
Μαλάκια	186.576	169.909.876
Οστρακα	65.520	54.474.580
Ιχθύες γλυκέων υδάτων	26.496	21.471.900
Σύνολο	6.104.798	2.604.467.467

Πηγή: Ιχθυόσκαλα Καβάλας

Στην Αλεξανδρούπολη, η Μέση Αλιεία διαθέτει 35 αλιευτικά σκάφη, 20 Μηχανότρατες και 15 Γρι-Γρί, με έδρα την Αλεξανδρούπολη και τη νήσο Σαμοθράκη. Τα πρώτα δραστηριοποιούνται στο τρίγωνο Αλεξανδρούπολη-Σαμοθράκη-Λάγος και για μικρό χρονικό διάστημα στις θαλάσσιες περιοχές μεταξύ Σαμοθράκης-Θάσου-Μυτιλήνης. Τα γρι-γρί ψαρεύουν συνήθως γύρω από τη Σαμοθράκη και στη θαλάσσια περιοχή μεταξύ Σαμοθράκης-Μαρώνειας και Σαμοθράκης-Λήμνου. Επίσης υπάρχει Αλιευτικός Σύλλογος Παράκτιων Αλιέων Αλεξανδρούπολης με 97 μέλη. Από την Ιχθυόσκαλα Αλεξανδρούπολης διακινήθηκαν 2.261 τόνοι αλιευμάτων κάθε κατηγορίας, συνολικής αξίας 2.115 εκ.δρχ. και μέση γενική τιμή 935 δρχ/κιλό.

Πίνακας 5.17 : Αλεξανδρούπολη - Διακίνηση αλιευμάτων έτους 1997

Κατηγορία ιχθύων	Βάρος σε κιλά	Αξία σε δρχ.
Ιχθύες ελληνικών θαλασσών	1.500.041	1.239.637.570
Κεφαλόποδα	470.290	488.879.118
Μαλάκια	277.278	374.545.650
Ιχθύες γλυκέων υδάτων	13.172	11.984.435
Σύνολο	2,260.781	2.115.046.773
Αλιεύματα εισαγωγής (Τουρκία)	40.218	37.046.552

Πηγή: Ιχθυόσκαλα Αλεξανδρούπολης

Συνολικά, από τις δύο Ιχθυόσκαλες διακινήθηκαν 8.4 χιλ.τόνοι αλιευμάτων αξίας 4,7 δισ.δρχ. Από τα διαθέσιμα στοιχεία (ΕΣΥΕ) έτους 1995, τα αντίστοιχα μεγέθη για το σύνολο χώρας ήταν 154 χιλ.τόνοι αξίας 104 δισ.δρχ. Η αξία της τοπικής παραγωγής κατανέμεται μεταξύ των δύο περιοχών, Καβάλας (55%) και Αλεξανδρούπολης (45%) όχι ανάλογα με τις ποσότητες των αλιευμάτων, γιατί η σχεδόν τριπλάσια ποσότητα της Καβάλας περιλαμβάνει περισσότερα αλιεύματα μικρής αξίας. Οι ιχθύες γλυκέων υδάτων (λίμνες και ποτάμια) συγκεντρώνουν ποσοστό 7% της συνολικής αξίας.

5.5.2 Υδατοκαλλιέργειες

Οι Υδατοκαλλιέργειες είναι μια νέα οικονομική δραστηριότητα που αναπτύχθηκε πρόσφατα με κοινοτικές ενισχύσεις και αφορά Ιχθυοκαλλιέργειες ή Οστρακοκαλλιέργειες. Οι περισσότερες μονάδες εκμεταλλεύονται τους υγροτόπους του θαλάσσιου μέτρω και ελάχιστες τα νερά της ενδοχώρας. Οι παραγόμενες ποσότητες αλιευμάτων διοχετεύονται στην αγορά απευθείας από τους παραγωγούς, εκτός Ιχθυόσκαλας.

Στο θαλάσσιο μέτωπο του ηπειρωτικού χώρου και σε διάφορες θέσεις λειτουργούν συνολικά 32 μονάδες Υδατοκαλλιέργειας. Οι 4 μεγαλύτερες μονάδες, με ετήσια παραγωγή 200-300 τόνων, βρίσκονται στη Λίμνη Βιστονίδα. Στην ενδιάμεση κλίμακα (60 τόνων) βρίσκονται 2 μονάδες, μία εντατική Ιχθυοκαλλιέργεια στο Φανάρι νομού Ροδόπης και μία κάθετη μονάδα Γαριδοκαλλιέργειας με κλειστό εκκολαπτήριο στην Ανθεια (θέση Αλμύρες) νομού Έβρου. Οι υπόλοιπες 26 μονάδες είναι μικρής κλίμακας, Μυδοκαλλιέργειες ή εκτατικές Ιχθυοκαλλιέργειες (ευρύαλα είδη), με ετήσια παραγωγή που κυμαίνεται από 1,5 - 20 τόνους κατά μονάδα.

Δέλτα Ποταμού Νέστου

Στις λιμνοθάλασσες από την πλευρά του Κόλπου Καβάλας και στην Κεραμωτή λειτουργούν συνολικά 15 μονάδες Μυδοκαλλιέργειας, ιδιωτικές ή συνεταιριστικές.

Λίμνη Βιστονίδα

Μέσα στη Λίμνη Βιστονίδα λειτουργεί εκτατική μονάδα Ιχθυοκαλλιέργειας με ετήσια παραγωγή 300 τόνων. Επίσης, στο θαλάσσιο μέτωπο της Λ. Βιστονίδας λειτουργούν 3 μεγάλες μονάδες. Οστρακοκαλλιέργειας, οι δύο με ετήσια παραγωγή 200 τόνων η κάθε μία και η τρίτη με 330 τόνους ετήσια παραγωγή.

Στην ενδοχώρα υπάρχουν 4 μονάδες Υδατοκαλλιέργειας, με ετήσια παραγωγή 20-40 τόνων, μία κυπρίνου-γατόψαρου στην Ορεστιάδα και 3 πέστροφας στο νομό Δράμας, κατά μήκος του Νέστου.

5.5.3 Σηροτροφία

Πηγή πληροφόρησης αποτελούν τα στοιχεία που χορηγήθηκαν από τη Δ/νση Γεωργίας στην Αλεξανδρούπολη και σχετικό υπόμνημα της αρμόδιας Δημοτικής Επιχείρησης Σουφλίου.

α. Ιστορικό του κλάδου

Στις αρχές του 20ου αιώνα η Σηροτροφία αποτελούσε έναν από τους πιο αξιόλογους παραγωγικούς κλάδους και σημαντική οικονομική δραστηριότητα για τους κατοίκους του Ν.Εβρου και ειδικά της περιοχής Σουφλίου. Το κύκλωμα του μεταξιού απασχολούσε περισσότερο από το 60% του ενεργού πληθυσμού. Κατά τα επόμενα χρόνια η παραγωγή μειώθηκε σημαντικά. Πρώτο πλήγμα υπήρξε η χάραξη των νέων συνόρων μετά τη Μικρασιατική καταστροφή. Ένα σημαντικό τμήμα της γεωργικής γης, κατά κανόνα μουριές, βρέθηκε σε Τουρκικό έδαφος. Η διεθνής οικονομική κρίση που ακολούθησε και ο Β' παγκόσμιος πόλεμος επηρέασαν αρνητικά τον κλάδο της Σηροτροφίας, ενώ τη 10ετία του '60, με την εμφάνιση των συνθετικών ινών, η παραγωγή κουκουλιών και φυσικής μετάξης μειώνεται κατακόρυφα καθώς και η τιμή τους.

Τη 10ετία του '70, ο αναδασμός στην περιοχή Σουφλίου οδηγεί στην αλλαγή χρήσεων γης, με την εγκατάσταση νέων καλλιεργειών πιο αποδοτικών από τη μουριά. Έτσι η παραγωγή εξακολουθεί να μειώνεται μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του '80.

Πίνακας 5.18 : Εξέλιξη παραγωγής κουκουλιών

Ετος	Παραγωγή σε κιλά	
	Συνολική	Ν.Εβρου
1920	2.300.000	1.300.000
1927	2.588.000	830.000
1938	2.990.000	670.000
1948	1.260.000	505.000
1957	923.000	453.000
1966	710.000	360.000
1975	332.000	252.000
1980	164.000	112.000
1981	131.000	77.000
1982	65.000	35.000
1987	5.000	3.000
1988	15.000	13.000

Πηγή: Δ.Ε.ΣΗ.ΜΕ.Σ

β. Υπάρχουσα κατάσταση

Τα τελευταία χρόνια, ο κλάδος παρουσιάζει κινητικότητα που οφείλεται στους εξής λόγους:

•Συγκέντρωση και εμπορία των νωπών κουκουλιών από την Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Σουφλίου με εγγυημένη τιμή.

•Οικονομική ενίσχυση των παραγωγών από την Ε.Ο.Κ και επιδότηση από το Υπ.Γεωργίας.

•Ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης με τη δημιουργία φορέα, για τη διατήρηση και προαγωγή της σηροτροφίας στην περιοχή.

Ο νέος φορέας ιδρύθηκε το 1985 με την επωνυμία «Δημοτική Επιχείρηση Σηροτροφίας Μετάξης Σουφλίου» (Δ.Ε.ΣΗ.ΜΕ.Σ) και παρουσιάζει τις ακόλουθες δραστηριότητες:

-Δημιουργία φυτωρίου 20.000 δενδρυλλίων με βελτιωμένα χαρακτηριστικά (Ιαπωνική ποικιλία).

-Εγκατάσταση μορεώνα σύμφωνα με τα Ιαπωνικά πρότυπα.

-Κατασκευή μικροφραγμάτων για την εξασφάλιση νερού άρδευσης των δέντρων.

-Διατήρηση οικονομικά συγκριτικών στοιχείων από την πρώτη εκτροφή μεταξοσκώληκα.

-Κατασκευή σηροτροφείου μέσα στο μορεώνα.

-Δοκιμή της Φθινοπωρινής εκτροφής, με σκοπό την αύξηση της παραγωγής.

-Αξιοποίηση των ευκαιριών χρηματοδότησης από Εθνικά και κοινοτικά προγράμματα

-Ανταλλαγή γνώσεων με φορείς άλλων χωρών που δραστηριοποιούνται στον κλάδο.

Η Σηροτροφία είναι κλάδος που ενισχύεται ικανοποιητικά από την ευρωπαϊκή ένωση και μπορεί να τονώσει το ενδιαφέρον των καλλιεργητών. Οι προοπτικές είναι ενθαρρυντικές για τον κλάδο αρκεί να ληφθούν επιπλέον ορισμένα μέτρα. Τα σημαντικότερα από αυτά είναι:

1.Εγκαιρος καθορισμός της τιμής εγγυήσεως και αύξηση ανάλογα με τη διεθνή τιμή του μεταξιού.

2.Ξήρανση των νωπών κουκουλιών από τους αγροτικούς συνεταιρισμούς για την επίτευξη καλύτερων τιμών εμπορίου.

3.Κρατική ενίσχυση της προσπάθειας και έγκαιρη χορήγηση επιδοτήσεων από το Υπ. Γεωργίας

4.Απόδοση στο Δήμο Σουφλίου ορεινών εκτάσεων για σηροτροφική χρήση και εφαρμογή αναδασμού σε ημιορεινές εκτάσεις του Δ. Σουφλίου για φύτευση μορεώνα.

Για την ενίσχυση του κλάδου διατέθηκαν κουτιά μεταξόσπορου σε σηροτροφους των νομών Έβρου και Λέσβου με την κατανομή του επόμενου πίνακα. Σε κάθε κουτί μεταξόσπορου αντιστοιχούν 20.000 αυγά.

Πίνακας 5.19 : Χορήγηση κουτιών μεταξόσπορου κατά οικισμό

Περιοχή	Οικισμός	Αριθμός Παραγωγών			Αριθμός Κουτιών		
		1995	1996	1997	1995	1996	1997
Νοτίου Εβρου	Πρωτοκκλήσι	17			230		
	Κυριακή	6	18		88	234	
	Σουφλί	4	2	11	101	28	156
	Λαγυνά	1	4	2	30	165	28
	Λύρα	1	1	3	6	20	160
	Λευκίμη	1	1		1	6	
				-			
	Σύνολο	30	26	16	456	453	344
Ορεστιάδας	Ασπρονέρι	10			178		
	Ελαία	1			80		
	Πλάτη	1			60		
	Καναδάς	1			70		
	Κόμαρα	1	-	-	40	-	-
	Βύσσα	2			35		
	Κυπρίνος	1			16		
	Λάβαρα	1			25		
	Παλιούρι	1			10		
		Σύνολο	19	16	11	514	513
Λέσβου	Σύνολο	8	21	2	11	34	8
	Γεν. Σύνολο	57	37	29	981	1000	802

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Ν.Εβρου

5.6 Αγροτική ανάπτυξη και ΚΑΠ

Η αγροτική ανάπτυξη εξαρτάται από τρεις συντελεστές παραγωγής Εδαφος - Εργασία - Κεφάλαιο. Το «έδαφος» είναι στοιχείο του φυσικού χώρου και ο βαθμός συμβολής του στην αγροτική ανάπτυξη είναι ανάλογος των παρεμβάσεων που δέχεται, μέσω εγγειοβελτιωτικών έργων. Το «κεφάλαιο», αποτελεί την κινητήρια δύναμη και το κύριο συστατικό της αγροτικής πολιτικής, εθνικής και κοινοτικής. Με βάση τον τρίτο συντελεστή παραγωγής, παρουσιάζονται τα δεδομένα από τρεις πηγές χρηματοδότησης για 3 αντίστοιχες κατηγορίες παρέμβασης, υποστήριξης ή διευκόλυνσης των αναπτυξιακών διαδικασιών του πρωτογενή τομέα.

1.Παρέμβαση - Π.Δ.Ε, Κοινοτικά προγράμματα

Τα έργα του αγροτικού τομέα χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους και κυρίως από κοινοτικά προγράμματα, μέσω των Προγραμμάτων Δημοσίων Επενδύσεων.

2.Υποστήριξη - Πληρωμές ΕΓΤΠΕ, Τμήμα Εγγυήσεων

Αυτές οι πληρωμές είναι αποτέλεσμα εφαρμογής της Κοινοτικής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ).

3.Διευκόλυνση - Δάνεια ΑΤΕ

Τα καλλιεργητικά ή άλλα δάνεια βραχυπρόθεσμα, μέσης και μακράς προθεσμίας που χορηγούνται από την ΑΤΕ αποτελούν βασικό μέρος της Εθνικής Αγροτικής Πολιτικής (ΕΑΠ). Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο βασικός κλάδος πρωτογενούς παραγωγής είναι η Γεωργία, επιχειρείται μια ενδεικτική σύγκριση των χρηματοοικονομικών μεγεθών έτους 1995 κατά πηγή και του γεωργικού εισοδήματος που υπολογίστηκε για το ίδιο έτος (κεφ.2.3.1). Αυτή η συγκριτική εικόνα παρουσιάζει ενδιαφέρον και δίνεται στον επόμενο πίνακα με απόλυτους αριθμούς για το σύνολο της Περιφέρειας και σε ποσοστιαία κατανομή ανά νομό.

Πίνακας 5.20 : Κατανομή χρηματο-οικονομικών μεγεθών έτους 1995

Περιοχή	Πληρωμές Π.Δ.Ε.		ΚΑΠ Πληρωμές ΕΓΤΠΕ	ΕΑΠ Δάνεια ΑΤΕ	Γεωργικό εισόδημα
	Σύνολο Πρωτογ/νή	Εγγειοβ/κά			
1	2	3	4	5	6
Α.Μ-Θ εκ.δρχ.	4.760	3.610	57.286	132.760	94.266
Α.Μ-Θ %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ν.Δράμας	51,5	63,0	9,0	7,3	11,6
Ν. Καβάλας	20,2	19,4	10,5	17,3	10,5
Ν.Ξάνθης	1,4	0,5	12,3	35,6	14,8
Ν.Ροδόπης	12,8	1,8	43,4	15,7	29,7
Ν.Εβρου	14,1	15,3	24,8	24,1	33,4

5.6.1 Εγγειοβελτιωτικά έργα

Τα πρώτα μεγάλα εγγειοβελτιωτικά έργα (αντιπλημμυρικά, αποστραγγιστικά και αρδευτικά) άρχισαν να κατασκευάζονται στη 10ετία του 60, ειδικά στους νομούς Εβρου και Καβάλας (Δέλτα Νέστου). Η χρηματοδότηση αυτών των έργων από εθνικούς πόρους, πριν από την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε, συνεχίζεται και κατά τη διάρκεια υλοποίησης των κοινοτικών προγραμμάτων, όπως φαίνεται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 5.21 : Εγγειοβελτιωτικά έργα (εκ.δρχ.) ανά πρόγραμμα

ΜΟΠ	1 ^ο ΚΠΣ	Leader I	2 ^ο ΚΠΣ	Σύνολο
2.207	15.770	323	27.310	45.610

Τα έργα που καταγράφονται από την προαναφερθείσα μελέτη κατά νομό, είναι κυρίως αρδευτικά (δίκτυα, επιφανειακή άρδευση ή γεωτρήσεις), τα οποία βελτιώνουν τις προηγούμενες συνθήκες άρδευσης και διευκολύνουν την επέκταση των αρδευόμενων καλλιεργειών ή εξυπηρετούν την άρδευση (φράγματα και λιμνοδεξαμενές). Η αξιολόγηση κατά νομό στηρίζεται στο συνολικό ύψος της χρηματοδότησης από όλα τα προγράμματα και την αρδεύσιμη γη, όπως εκτιμάται από τις αρμόδιες Δ/σεις Εγγείων Βελτιώσεων (ΔΕΒ). Σημειώνεται σχετικά ότι, η αρδεύσιμη γη είναι πάντοτε μεγαλύτερη από την κατ'έτος αρδευόμενη έκταση, η οποία υπολογίζεται με βάση τις αρδευόμενες καλλιέργειες. Η συμβολή των κοινοτικών προγραμμάτων στην αύξηση

της αρδεύσιμης γης αποδίδεται με το «Δείκτη συγκρηματοδότησης», στην τελευταία στήλη του παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 5.22 : Δείκτες συγκρηματοδότησης

Περιοχή	Αρδεύσιμη γη.στρέμ	Συνολ.χρηματ/ση		Δείκτης δρχ/στρ.
		εκ.δρχ	%	
Σύνολο ΑΜΘ	1.600.000	45.610	100,0	28.500
Ν.Δράμας	250.000	21.869	48,0	87.500
Ν. Καβάλας	300.000	3.273	7,1	10.900
Ν.Ξάνθης	250.000	1.869	4,1	7.500
Ν.Ροδόπης	300.000	4.940	10,8	16.500
Ν.Εβρου	500.000	13.659	30,0	27.300

Πηγή: Μελέτη χωρικών επιπτώσεων κοινοτικών προγραμμάτων

Προκύπτουν σημαντικές διαφορές στους «Δείκτες συγκρηματοδότησης» μεταξύ των 5 νομών. Συστατικά αυτής της διαφοροποίησης είναι το πλήθος και το είδος των έργων, όπως και το ύψος του εγκεκριμένου προϋπολογισμού, σε σχέση με το συνολικό κόστος. Η μεγάλη υπεροχή του δείκτη στο Ν. Δράμας οφείλεται κυρίως σε τρία έργα, τα μεγαλύτερα στο χώρο της Περιφέρειας, με τα οποία αξιοποιούνται εκτεταμένες γεωργικές εκτάσεις του νομού.

Τελικά, ο Ν. Δράμας διαθέτει το μεγαλύτερο και πιο ολοκληρωμένο πρόγραμμα έργων για την εκτίμηση αποτελεσμάτων από την εφαρμογή των κοινοτικών προγραμμάτων. Κατά την αρμόδια ΔΕΒ, τα έργα που έχουν ενταχθεί σε εθνικά και κοινοτικά προγράμματα, από το 1982 μέχρι και το 2ο ΚΠΣ, θα εξασφαλίσουν δυνατότητα άρδευσης 250.000 στρεμ. γεωργικής γης. Τα υπόλοιπα 225.000 στρέμ. της καλλιεργήσιμης γης του νομού προβλέπεται να ενταχθούν στο γενικότερο έργο άρδευσης 1.300.000 στρεμ. στους 4 νομούς, εκτός Εβρου, από τους ταμιευτήρες (570 εκ.κ.μ. νερού) των ΥΗΕ της ΔΕΗ κατά μήκος του ποταμού Νέστου (βλ. κεφ.3.7.1). Η χρηματοδότηση εγγειοβελτιωτικών έργων Ν. Δράμας με αφετηρία το 1982 έχει ως εξής:

α. Εθνικά προγράμματα : 4.943 εκ.δρχ.

β. Κοινοτικά προγράμματα : 21.869 εκ.δρχ.

γ. Συνολική χρηματοδότηση (α+β) : 26.812 εκ.δρχ.

δ. Αρδεύσιμη γη : 250.000 στρεμ.

ε. Γενικός Δείκτης χρηματοδότησης Ν. Δράμας (γ:δ) = 107.250 δρχ/ στρέμμα.

Αυτός ο Γενικός Δείκτης αποτελεί μια συμβατική μονάδα κόστους των αρδευτικών έργων για τη χρονική περίοδο 1982-1996 και μπορεί να ληφθεί ως ενδεικτικό μέτρο σύγκρισης με τους αντίστοιχους Δείκτες του προηγούμενου πίνακα. Σημειώνοντας τις διαφορές στο είδος και το κόστος των έργων, η μεγαλύτερη κοινοτική συμβολή είναι 87.500 δρχ/στρ. στο Ν. Δράμας και η μικρότερη 7.900 δρχ/στρ. στο Ν. Ξάνθης.

5.6.2 Πληρωμές ΕΓΤΠΕ-Τμήμα εγγυήσεων

Στο πλαίσιο εφαρμογής της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ ή FEOGA) - Τμήμα Εγγυήσεων (ΤΕ) χρηματοδοτεί διάφορες δραστηριότητες που αφορούν γενικά:

1. Επιστροφές κατά την εξαγωγή προς Τρίτες Χώρες,
2. Μέτρα για τη ρύθμιση των γεωργικών αγορών.

Στην προαναφερθείσα «Μελέτη χωρικών επιπτώσεων...» παρουσιάζονται αναλυτικά στοιχεία ανά νομό και χρηματοδοτούμενη δραστηριότητα, κατά την περίοδο 1990-95. Συνολικά καταβλήθηκαν 203 δισ.δρχ.με την ακόλουθη κατανομή, ως προς τον πληθυσμό κάθε νομού.

Πίνακας 5.23 : Συγκριτική κατανομή πληρωμών ΕΓΤΠΕ-ΤΕ 1990-95

Νομός	Πληρωμές 1990-95		Πληθυσμός 1991		Δείκτης χιλ.δρχ/άτ.
	εκ.δρχ.	%	άτομα	%	
Α.Μ.Θ.	202.920	100,0	570.496	100,0	355
Δράμας	17.476	8,6	96.554	16,9	181
Καβάλας	60.450	29,8	135.937	23,8	444
Ξάνθης	19.936	9,8	91.063	16,0	218
Ροδόπης	66.959	33,0	103.190	18,1	648
Εβρου	38.099	18,8	143.752	25,2	265

Το μεγαλύτερο μέρος των πληρωμών σε όλους τους νομούς απορροφήθηκε από τη γεωργία. Στο σύνολο της περιφέρειας, η σχέση πληρωμών μεταξύ γεωργίας και κτηνοτροφίας είναι περίπου 6/1. Σε συγκριτικό επίπεδο ευνοήθηκαν περισσότερο οι νομοί Ροδόπης και Καβάλας και λιγότερο ο νομός Δράμας. Η μεγάλη υπεροχή του **Ν.Ροδόπης** στις τιμές της τελευταίας στήλης του πίνακα, οφείλεται στην προώθηση της καλλιέργειας του βαμβακιού.

Οι επιπτώσεις της ΚΑΠ μπορεί να μην ήταν αρνητικές, αλλά τα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής γεωργίας περιορίζουν το τελικό όφελος από τις επιδοτήσεις

και δυναμιτίζουν την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων. Σημειώνονται δύο βασικά προβλήματα.

α. Ο πολυτεμαχισμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων

Το μέσο μέγεθος των αγροτεμαχίων στο σύνολο χώρας είναι μόλις 7,2 στρεμ. και στο επίπεδο της Περιφέρειας ΑΜΘ ακόμα μικρότερο, 6,5 στρεμ. Μεταξύ των νομών, το μικρότερο μέγεθος καταγράφεται στο Ν.Καβάλας (5,6) και το συγκριτικά μεγαλύτερο στο Ν.Εβρου (7,1).

β. Το καθεστώς της ενοικιαζόμενης γεωργικής γής

Στο σύνολο της περιφέρειας, η ενοικιαζόμενη γη αντιστοιχεί στο 1/3 περίπου της καλλιεργούμενης (29,8%) και είναι μεγαλύτερη του μέσου όρου χώρας (22,4%). Σε επίπεδο νομών, το μεγαλύτερο ποσοστό έχει ο Ν.Δράμας (57,8%) και το μικρότερο ο Ν.Ροδόπης (19,4%). Τα παραπάνω δεδομένα επιβαρύνουν υπέρμετρα, τόσο το κόστος παραγωγής των προϊόντων, όσο και το κόστος κατασκευής και συντήρησης της τεχνικής υποδομής (αρδευτικά δίκτυα, αγροτικοί δρόμοι, εξηλεκτρισμός).